

Avrupa uyum politikasında uygulanan ortaklık ilkesinin bölgesel ve yerel yönetimlerin paydaşlığı üzerinden incelenmesi

Sorumlu Yazar/
Corresponding Author:

Rukiye Mehtap Özlu

Doç. Dr.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

mehtap.dolek@gop.edu.tr

0000-0002-7505-4586

Öz

Avrupa ekonomik, sosyal ve bölgesel uyum politikası ya da Avrupa Birliği bölgesel politikası olarak bilinen Avrupa uyum politikası; Avrupa Birliği'nde ekonomik, siyasi ve sosyal birlik kurma düşüncesinin en temel araçlarından biridir. Bu politika, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın Ekonomik, Sosyal ve Yersel Uyum başlığında düzenlenmektedir. Bu düzenlemeye göre Birlik, çeşitli bölgelerin kalkınma düzeyleri arasındaki farkı ve bölgelerin geri kalmışlığını azaltmayı hedeflemektedir. Çalışmada; Avrupa uyum politikasında uygulanan ortaklık ilkesi, bölgesel ve yerel yönetimlerin paydaşlığı bağlamında incelenmiştir. Bölgesel ve yerel yönetimlerin Avrupa uyum politikasının uygulanmasında üstlendiği rolün izah edilmesi çalışmanın amacını oluşturmuştur. Bu bağlamda çalışmada, birincil hukuki kaynaklar ile Avrupa Birliği kurum ve organları tarafından son dönemde hazırlanan rapor ve çalışmaların bir sentezi yapılmıştır. Çalışmada; öncelikli olarak uyum politikasının tarihi gelişimi, ortaklık ilkesi özelinde kısaca incelendikten sonra Avrupa Birliği hukukunda ortaklık ilkesi düzenlemeleri değerlendirilmiştir. Ardından Avrupa uyum politikası yönetim aşamalarında bölgesel ve yerel yönetimlerin üstlendiği görev ve sorumluluk izah edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Avrupa Ekonomik, Sosyal ve Bölgesel Uyum Politikası, Avrupa Uyum Politikası, Avrupa Birliği Bölgesel Politikası, Ortaklık İlkesi, Bölgesel ve Yerel Yönetimler

JEL Kodları:

R58, K33, K39.

An analysis of the partnership principle in European cohesion policy within partnership of the regional and local governments

Abstract

European cohesion policy, also known as European economic, social, and regional cohesion policy, European regional policy, or European Union regional policy, is one of the most fundamental strategies for achieving economic, political, and social unification in Europe. The Treaty on the Functioning of the European Union contains rules governing this policy under the title of Economic, Social, and Territorial Cohesion. In accordance with this regulation, the Union seeks to decrease regional backwardness and the disparity between their degrees of development. In this study, the role of regional and local governments as stakeholders in the partnership principle applied in the European Cohesion Policy is examined. The purpose of this study is to clarify how local and regional governments contribute to the execution of European cohesion policy. In this regard, the study attempts to synthesize current reports and studies produced by EU institutions and bodies as well as primary legal sources relevant to this situation. The legislation based on the partnership principle under EU law is evaluated after an analysis of the historical evolution of cohesion policy in terms of the partnership concept. The role of regional and local governments, as well as their responsibilities during the cohesion policy management stages, are then explained.

Keywords:

European Economic, Social and Territorial Cohesion Policy, European Cohesion Policy, European Union Regional Policy, Partnership, Regional and Local Governments

JEL Codes:

R58, K33, K39.

Extended Summary

This study examines that the partnership principles and multi-level governance are critical components of Cohesion Policy. According to the partnership principle, EU regulations for Cohesion Policy require the participation of public authorities at the national, regional, and local levels, as well as economic and social partners and bodies representing civil society. In this study, the role of regional and local governments as stakeholders in the partnership principle applied in the European Cohesion Policy is examined. This study aims to clarify how local and regional governments contribute to the execution of European cohesion policy. To synthesize current reports and studies produced by EU institutions and bodies as well as primary legal sources relevant to this situation. The legislation based on the partnership principle under EU law are evaluated after an analysis of the historical evolution of cohesion policy in terms of the partnership concept. The role of regional and local governments, as well as their responsibilities during the cohesion policy management stages, are then explained. In this study, it is noticed that the role and responsibility of the regional and local governments within the Cohesion Policy are determined by the constitutional and institutional framework of their states. Besides, the European Union law does not privilege the role of the regional and local governments to non-governmental organizations or any private legal entities in the Cohesion policy. For these reasons, their role and responsibility within Cohesion Policy differ from member state to state, program to program. Thus, the role of local governments in cohesion policy becomes unclear. Then, all the operation being prepared through extensive processes of consultation and assessment at the subnational, national, and international levels. The type and quantity of partners involved in operational program management and implementation is also influenced by the thematic concentration. The collaboration requirement is respected and consistently applied across all policy phases in the operational program. But the main operational program decision-makers frequently just formally involve non-state partners.

Recommendations given to the European Parliament, the European Commission, the European institutions which are trying to eliminate the default of the management of this policy are analyzed in this study. The key point of all recommendations is to encourage multi-level governance within the Cohesion Policy. European Institutions provide additional technical assistance to operational program authorities in order to encourage cooperation by encouraging training and sharing best practices. The European Institutions need to make sure that enough time is allocated for an early engagement with all partners and stakeholders, particularly at the beginning of a new programming term. They also should encourage the increase of transparency and accountability in partnership operations. The contributions of the various partners and the division of tasks should be visible and clear to avoid responsibility shifting.

In addition, special recommendations are also presented to increase the role of regional and local governments in cohesion policy. It should be noted that regional authorities are designated as the management authorities for all regional programs. The European Union law should increase regional authorities' involvement and influence in the implementation and management of operational programs, rather than limiting it to programming. Furthermore, European Union law should improve communication between Member States, the managing authority, intermediate bodies, and regional authorities.

Giriş

Avrupa ekonomik, sosyal ve bölgesel uyum politikası ya da Avrupa Birliği bölgesel politikası olarak bilinen Avrupa uyum politikası; Avrupa Birliği (AB) bünyesinde ekonomik, siyasi ve sosyal birlik kurma düşüncesinin en temel araçlarından biridir.

Avrupa uyum politikasının genel çerçevesi, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın (ABİHA) Ekonomik, Sosyal ve Yersel Uyum başlığında düzenlenmektedir. ABİHA'nın 174. maddesine göre AB, çeşitli bölgelerin kalkınma düzeyleri arasındaki farkı ve bölgelerin geri kalmışlığını azaltmayı hedeflemektedir. Uyumlu kalkınmayı teşvik etmek amacıyla AB; ekonomik, sosyal ve bölgesel uyumu güçlendirmeye yönelik projeler oluşturmaktadır. Hatta Avrupa entegrasyon sürecinde yaşanan gerilemeye, uyum politikasının ilaç olacağı düşünülmektedir (Zimakov ve Popov, 2021, p.148; Borz, Branderburg ve Mendez, 2022).

AB bünyesinde bölgesel farklılıkların bertaraf edilmesi için Birlik, Avrupa Yatırım Bankası ve mevcut diğer mali araçlar yanında özellikle Avrupa uyum politikasının finansmanından kaynaklanan fonları kullanarak üye hatta aday ülkeleri desteklemektedir. Bu bakımdan Avrupa uyum politikası, üye ülkeler için önemli olduğu kadar aday ülkeler için de üyelik öncesi uyum sürecinde ilerleme kaydedilmesi gereken başlıklardan biri olmaktadır (Eryılmaz ve Tuncer, 2013, s.165).

AB mali yardımlarından faydalanan devletlerde kalkınma farklarının giderek azalması, uyum politikasının başarısını göstermektedir (Efe, Kemahlı ve Demirci, 2018, s.115). Avrupa uyum politikası, Birlik bütçesinin ikinci büyük kalemini oluşturduğundan başarısı yadsınmamaktadır. Buna rağmen Avrupa Komisyonu, uyum politikasını değerlendirdiği 8. Raporda bölgeler arası eşitsizliklerin devam ettiğini kabul etmektedir (Avrupa Komisyonu, 2022).

Avrupa Birliği Antlaşması'nın (ABA) 5§4. maddesinde düzenlenen orantılılık ve 5§3. maddesinde düzenlenen subsidiarite ilkeleri uyarınca AB, uyum politikası kapsamında üye ülkeler yanında bölgesel ve yerel yönetimler ile her türlü sivil toplum kuruluşu ve özel sektörden temsilcilerle ortaklıklar geliştirmektedir. Ortaklık ilkesi; Avrupa uyum politikasının yönetiminde programlama, eklenme ve yoğunlaşma ilkelerinin yanında yer alan temel ilkelerden birini oluşturmaktadır. Bu ilkenin uygulanması neticesinde Avrupa uyum politikasının yönetiminde, merkezi olmayan bir organizasyon modeli geliştirilmeye çalışılmaktadır (Piattoni, 2016, p.63). Bu model, çok düzlemli yönetim olarak nitelendirilmektedir.

Uyum politikasının yönetimi; programlama, uygulama, kontrol ve değerlendirme aşamalarından oluşmakta olup bu süreçlerin her birine ortakların katılımı, politikanın başarısının artmasına katkı sağlamaktadır. Programlama aşamasında; ortakların katılımı, bilgi, uzmanlık ve farklı bakış açılarının paylaşılmasına yardımcı olmakta ve daha şeffaf bir süreç sağlamaktadır. Uygulama aşamasında; ortakların katılımı, farklı yönetim seviyeleri arasında daha iyi koordinasyonun oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Ortaklık ilkesi temelinde kurulan paydaşlıklar sayesinde hedefleri net şekilde belirlenmiş daha yenilikçi projeler oluşturulmaktadır; uygulama ve çıktılar, daha iyi izlenmekte ve değerlendirilmektedir. Ayrıca projelerin sonuçlarına ilişkin bilgiler daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Birleşmiş bir Avrupa için gelişmişlik farklarının giderilmesi gereği, özellikle bölgesel ve yerel yönetimlerin Avrupa uyum politikasında görev almasını zorunlu kılmaktadır. Zira uyum politikası, Avrupa Komisyonunun doğrudan kontrolü altında, bölgesel veya yerel yönetimlerin ortaklıklarına bağlı olarak uygulanabilen üye devletler tarafından önerilen bölgesel kalkınma programlarını finanse etmektedir.

2021-2027 döneminde; mali kaynaklardan faydalanmak için 2007-2014 döneminde belirlenen ortaklık, cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, ayrımcılık yapmama, sürdürülebilir kalkınma, AB ve ulusal mevzuata uygunluk gibi ilkelere ek olarak çok düzlemli yönetim ilkesi eklenmiştir (Antonescu, 2020, p.4). Avrupa uyum politikası yönetim modelinin en temel bileşeni, bölgesel ve yerel yönetimler olduğundan bu yönetsel birimlerin ortaklığının iyi anlaşılması gerekmektedir. Söz konusu bu gerekliliğin giderilmesi için bu çalışma kaleme alınmıştır. Çalışmada; Avrupa uyum politikasında uygulanan ortaklık ilkesi, bölgesel ve yerel yönetimler ölçeğinde incelenmektedir. Nitekim Avrupa uyum politikası, iç pazar oluşturma sürecinin yol açtığı bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak için fonlar aracılığıyla girişimlerde bulunmasına rağmen çok uzun bir süre boyunca bölgesel ve yerel yönetimler, AB hukuku ve politikaları tarafından göz ardı edilmiş hatta yok sayılmıştır (Priollaud, 2007, p.6). Bununla birlikte uyum politikasının öznesini bölgeler oluşturduğundan çalışmada, Avrupa uyum politikasında uygulanan ortaklık ilkesi bölgesel ve yerel yönetimlerin ortaklığı bağlamında incelenmektedir. Çalışmanın amacı, birincil hukuki kaynaklar ile AB kurum ve organları tarafından hazırlanan rapor ve çalışmaların bir sentezini ortaya koyarak Avrupa uyum politikasında bölgesel ve yerel yönetimlerin yerini ve önemini göstermektir. Bu bağlamda çalışmada, öncelikli olarak uyum politikasının tarihi gelişimi, ortaklık ilkesi özelinde kısaca incelendikten sonra AB hukukunda ortaklık ilkesi düzenlemeleri değerlendirilmektedir. Ardından

çalışmada, bölgesel ve yerel yönetimlerin uyum politikası yönetim aşamalarında aldığı rol ve yüklediği sorumluluk izah edilmektedir.

1. Avrupa Uyum Politikasında Ortaklık İlkesinin Yeri

9 Mayıs 1950 tarihli Robert Schuman Deklarasyonu'nda, birleşmiş bir Avrupa'nın bir anda tek bir plan çerçevesinde kurulmayacağı vurgulanarak Avrupa'nın fiili dayanışma yaratan somut başarılarla kurulacağı belirtilmektedir. Bu dayanışma fikrine binaen Avrupa uyum politikası ile bu politikanın programlanması ve uygulanmasında kilit öneme sahip olan ortaklık ilkesi, kademeli olarak oluşturulmuştur.

1.1. Avrupa Uyum Politikasının Kurulması ve Ortaklık İlkesi

Avrupa Topluluklarının kurulma aşamasında, uyum politikasına yer verilmediği görülmektedir. 1-3 Haziran 1955 tarihli Messina Konferansı'nda Avrupa'da, "bölgesel sorunların" varlığı kabul edilmesine rağmen 1957 Roma Antlaşması'nda bölgesel politikaya çok kısıtlı bir şekilde yer verilmiştir (Manzella ve Mendez, 2009, p.4). Roma Antlaşması'nın önsözünde, Antlaşma'ya imza atanlar tarafından bölgeler arasında var olan farklılıkları ve daha az tercih edilen bölgelerin geri kalmışlığını azaltma hedeflerinin paylaşıldığı düzenlenmektedir. Antlaşma'nın 2. maddesinde Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, ekonomik faaliyetlerin uyumlu bir şekilde gelişmesini sağlamakla ve sürekli ve dengeli bir genişlemeyi teşvik etmekle görevlendirilmiştir. Bununla birlikte Antlaşma'nın genelinde, bölgesel problemler; tarım, ulaştırma ve devlet yardımı gibi belirli sektörel politikalara ilişkin bir dizi hüküm aracılığıyla dolaylı şekilde ele alınmıştır. Antlaşma'da düzenlenen amaçların gerçekleştirilmesi, istihdamın artırılarak üye devlet vatandaşlarının yaşam standartlarının iyileştirilmesi için 1958'de Avrupa Sosyal Fonu ve Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu olmak üzere iki sektörel fon oluşturulmuştur.

Art arda yaşanan gelişmeler neticesinde Topluluk bünyesinde bölgeler arası gelişmişlik farkları daha görünür hale geldiğinden bölgesel politika oluşturma isteği, 1960'ların sonunda ortaya çıkmıştır. 1972 Paris Zirvesi Sonuç Bildirgesi'nde Topluluk içerisindeki bölgesel dengesizlikleri azaltmak ve ekonomik ve parasal birliğin kurulmasını desteklemek amacıyla 31 Aralık 1973 tarihinden önce bölgesel kalkınma fonunun kurulması talep edilmiştir (Europa, 2022a). Buna binaen birkaç yıllık gecikmeyle de olsa 1975 yılında, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF) oluşturularak henüz anlaşmalarda yer almayan bölgesel politikaya mali kaynak ayrılmıştır.

Jacques Delors başkanlığındaki Avrupa Komisyonunun girişimiyle, ekonomik ve sosyal uyum politikası, nihayet 1986 tarihli Avrupa Tek Senedi'nde başka bir deyişle Avrupa Toplulukları kurucu antlaşmalarında düzenlenmiştir. Avrupa Tek Senedi'nin 130. maddesine göre üye devletler, Topluluğun tamamının uyumlu gelişimini teşvik etmek amacıyla ekonomik ve sosyal bütünlüğü güçlendirecektir. Bunun yanında Topluluk, özellikle bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını ve geri kalmış bölgelerin geri kalmışlığını azaltmayı amaçlamıştır. Böylece yapılandırılmış bir dayanışma politikası kurularak bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak için Topluluk ve üye devletler olmak üzere iki düzeyli iş birlikleri geliştirileceği düzenlenmiştir. Bu dönemde Yunanistan'ın 1981'de; İspanya ve Portekiz'in 1986'da Avrupa Topluluklarına katılımı sonucunda yapısal fonlar, yoksul ve daha az gelişmiş bölgelerin desteklenmesi için yerel ortakların katılımının sağlanması temeline dayandırılmıştır (Antonescu, 2020, s.3).

"Delors Paketi I" ya da "1988 Reformu" olarak bilinen düzenleme neticesinde ortaklık ilkesi, uyum politikasının dört temel köşe taşı ilkelerinden biri haline gelmiştir. Bu Reform, özellikle ortaklık ilkesi bağlamında *çok düzeyli yönetim* modelini öngörmüştür (Mark, 1993; Marks, Hooghe ve Blank, 1996; Hooghe, 1996). Model, devlet merkezli karar ve politika oluşturma süreçlerinin aksine; karar alma mekanizmasının AB, üye devletler ile bölgesel ve yerel yönetimler arasında daha fazla paylaşıldığı bir süreç çerçevesinde tanımlanmıştır.

Bölgesel ve yerel yönetimlerin öneminin Topluluk bünyesinde fark edilmesi sonucunda bu yönetsel birimlerin taleplerini karşılamak üzere 1992'de Maastricht Antlaşması ile iki temel düzenleme yapılmıştır. Bir yandan Avrupa Bölgeler Komitesi kurulmuştur diğer yandan Antlaşma'nın 130. maddesi, "ekonomik ve sosyal uyum" başlığıyla düzenlenmiştir. Böylece bölgesel ve yerel yönetimler; üye devlet ve Avrupa Birliği'nin yanında devlet-altı düzeyi temsil eden yönetim düzeyi olarak kabul edilmiştir. Komisyon; bölgesel ve yerel yönetimlerin taleplerini görmezden gelemediği gibi bu yönetimlere, yeni yetki ve sorumluluklar vermiştir. Ayrıca bu dönemde ana ilkelere dokunulmadan ortaklık ilkesinin kapsamı genişletilmiştir (Bachtler ve Michie, 1993).

"1993 Reformu diye" adlandırılan 2081/93 sayılı Tüzük ile uyum politikasında önemli güncellemeler yapılmıştır. 1993 Reformuyla, görev alan ortaklar arasına; devlet-altı yönetimler yanında ekonomik ve sosyal ortaklar da eklenmiştir. Bu düzenleme vasıtasıyla şeffaflığı teşvik etmek, fon tahsis prosedürlerini basitleştirmek ve subsidiarite ilkesi temelinde Avrupa Komisyonu ile merkezi, bölgesel ve yerel yönetimlerin rollerini belirlemek için yeni önlemler oluşturulması teşvik edilmiştir (Brunazzo, 2016, p.25). 1993 Reformuyla AB ile üye devlet kurum ve kuruluşları hatta ekonomik ve sosyal kurumlar arasında oluşturulacak ortaklıklar, hazırlık ve finansmanın yanı sıra *ex-ante* değerlendirme, izleme ve operasyonların *ex-post* değerlendirme süreçlerini

kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Bununla beraber Reformla, ortaklıkların üye ülkelerin kurumsal, yasal ve mali yapılarıyla uyum içinde yürütülmesi gereği düzenlenmiştir.

1997 Amsterdam ve 2001 Nice Antlaşmaları, uyum politikası konusunda herhangi yeni bir düzenleme getirmemiştir. Bununla birlikte “1999 Reformu” diye adlandırılan 1260/99 sayılı Tüzük ile uyum politikasında birtakım değişiklikler yapılmıştır. Buna göre devletlerin; ulusal, bölgesel, yerel veya diğer düzeylerdeki ortakları belirlerken ulusal kurallar ve uygulamalara uygun şekilde kararlar alarak kadın-erkek eşitliği ile çevre koruma ve iyileştirme ihtiyacının entegrasyonu yoluyla sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme ihtiyacını dikkate alma gerekliliği belirlenmiştir (1260/99 sayılı Tüzük, 1999).

1083/2006 sayılı Tüzük, “2006 Reformu” olarak bilinmekte olup bu Reformla, programlama dönemi için belirlenen operasyonel ilkeler, bazı uyarlamalara dayanarak yeniden tanımlanmıştır. Ortaklık ilkesinin kapsamı, kadın ve erkek eşitliğini teşvik etmekten ve çevreden sorumlu her türlü sivil toplum kuruluşlarını, yapısal fonların kullanım süreçlerinde değerlendirme aşaması da dahil tüm aşamalara katılım sağlayacak kapsamda genişletecek şekilde yeniden düzenlenmiştir (1083/2006 sayılı Tüzük, 2006).

1.2. Avrupa Uyum Politikasının Bölgesel Boyutu ve Ortaklık İlkesi

Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşma'nın XVII. başlığı, “ekonomik ve sosyal uyum” iken 2007 Lizbon Antlaşması ile düzenlenen ABİHA'nın XVIII. başlığı (madde 174 ve devamı), “sosyal, ekonomik ve bölgesel uyum” olarak değiştirilmiştir. Bu değişiklikle Lizbon Antlaşması; uyum politikasının bölgesel boyutunu ön plana çıkarmıştır. Zira 2004'te Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile 2007'de Romanya ve Bulgaristan'ın Birliğe katılım sağladığı beşinci genişleme neticesinde Birlik bünyesinde dezavantajlı bölgeler ve kırsal alanlar arttığından bu alanlardaki yerel yönetimlerle dayanışmanın geliştirilmesi gereği daha belirginleşmiştir.

ABİHA'nın 174. maddesine göre kalkınmanın teşvik edilmesi amacıyla AB, ekonomik, sosyal ve bölgesel uyumu güçlendirmeye yönelik faaliyetler belirlemektedir. AB; kırsal bölgelere, endüstriyel dönüşümden etkilenen bölgelere, nüfus yoğunluğunun çok düşük olduğu en kuzeydeki bölgeler gibi ağır ve sürekli doğal veya demografik dezavantajları bulunan bölgelere, adalara, sınır bölgelerine ve dağlık bölgelere özel önem vermektedir. Bu bağlamda Birlik, özellikle çeşitli bölgelerin kalkınma düzeyleri arasındaki farkı ve dezavantajı en fazla olan bölgelerin geri kalmışlığını azaltmayı hedeflemektedir. Birlik bu hedeflerin gerçekleşmesini, yapısal fonlar, Avrupa Yatırım Bankası ve mevcut diğer mali araçlar vasıtasıyla yürüttüğü eylemlerle desteklemektedir.

Mali araçların yönetilmesinde planlama, uygulama, kontrol, izleme ve değerlendirme aşamalarında yatay ve dikey her düzeyde yönetsel birimin katılımı ihtiyacı ve talebi, ortaklık ilkesinin AB hukuku tarafından düzenlenmesini gerektirmiştir. Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Bölgeler Komitesi ve Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komite, fonların uygulanmasında ortaklık ilkesini güçlendirmeye yönelik bir dizi karar, görüş ve beyaz kitap¹ yayınlamıştır (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2009; Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komite, 2010; Avrupa Parlamentosu, 2011; Avrupa Komisyonu, 2012). Tüm bu hususlar göz önünde bulundurularak fonların yönetiminde ortak hükümler oluşturularak ortaklık ilkesinin hukuki çerçevesi çizilmiştir.

2. Avrupa Birliği Hukukunda Ortaklık İlkesi

1303/2013 sayılı Tüzük, 2021/1060 sayılı Tüzük ve 240/2014 sayılı Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kuralları vasıtasıyla Birlik bünyesinde yeknesak şekilde uygulanmak üzere ortaklık ilkesi düzenlenmektedir.

2.1. 1303/2013 sayılı ve 2021/1060 sayılı Tüzükler

AB'nin, ortaklık ilkesinin uygulanmasında Birlik bünyesinde yeknesaklığı sağlamak ve genel bir çerçeve çizmek için oluşturduğu düzenlemelerden ilki, 17 Aralık 2013 tarih ve 1303/2013 sayılı Ortak Hükümler Tüzüğü olup bu düzenlemeyle Avrupa fonlarının yönetilmesinde genel ilkeler belirlenmiş ve 1083/2006 sayılı Tüzük yürürlükten kaldırılmıştır.

1303/2013 sayılı AB Tüzüğü'nün 5§1. maddesine göre her üye devlet, kurumsal ve yasal düzenlemelerine uygun olarak her bir program için konuyla ilgili makamlarla ortaklık kurmalıdır. Bu ortaklık bünyesinde bölgesel ve yerel makamlar, ekonomik, sosyal ve sivil toplum kuruluşları eşitlik ilkesine uygun olarak ayrımcılığa maruz kalmadan yer almalıdır. Avrupa uyum politikasının yönetiminin her aşamasında dikey ve yatay düzlemde görev alan yönetimler arasında sürekli bir uzlaşma bulunmalıdır.

AB'nin, ortaklık ilkesinin uygulanmasında Birlik bünyesinde yeknesaklığı sağlamak ve genel bir çerçeve çizmek için oluşturduğu düzenlemelerden bir diğeri, 24 Haziran 2021 tarih ve 2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'dür. Bu Tüzük

¹ Avrupa Komisyonu tarafından belirlenmiş bir konuda topluluk eylemine yönelik somut öneriler içeren dokümanlardır.

ile yapısal fonların yönetilmesinde genel ilkeler belirlenmiştir. Bu düzenlemenin 8§1. maddesine göre her üye devlet, kendi kurumsal ve yasal çerçevesine uygun olarak ortaklık anlaşması ve her bir program için fonların özelliklerini dikkate alarak paydaşlıklar kurmalıdır. Ortaklar; bölgesel, yerel, kentsel ve diğer kamu makamları; ekonomik ve sosyal ortaklar, çevre ortakları ve hükümet dışı örgütler gibi sivil toplumu temsil eden kurum ve kuruluşların yanı sıra sosyal konuları, temel hakları, engelli haklarını, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve ayrımcılık yapmamayı teşvik eden kurum ve kuruluşlar; uygun olduğu hallerde, araştırma kuruluşları ve üniversiteler arasından belirlenmektedir. 1303/2013 sayılı AB Tüzüğü'nden farklı olarak 2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 8§1. maddesiyle bölgesel ve yerel yönetimlere yapılan özel vurgu ortadan kaldırılmış olup potansiyel ortaklar arasına, araştırma kuruluşları ve üniversiteler eklenmiştir.

2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'ne göre üye devlet tarafından belirlenen ortaklar; fon yönetiminin planlama, uygulama, kontrol ve değerlendirme aşamalarında görev ve sorumluluk almalıdır. Bu kapsamda üye devletler, fonlardan kaynaklanan meblağın gerekli miktarını bu kurum ve kuruluşların idari kapasitesini geliştirmek için harcayabilmektedir. Ortaklığın organizasyonu ve uygulanması, 240/2014 sayılı Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kurallarına uygun olarak gerçekleştirilmektedir.

2.2. 240/2014 sayılı Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kuralları

1303/2013 sayılı Ortak Hükümler Tüzüğü'nün 5§2. maddesi, ortaklık ve çok düzeyli yönetim ilkesinin önemini vurgulamak amacıyla ortaklık ilkesi hakkında temel bir düzenleme oluşturmak için Komisyona yetki vermiştir. Bu maddeye uygun olarak Komisyon, 07.01.2014 tarih ve 240/2014 sayılı Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kurallarını oluşturmuştur. Bu düzenlemeye, AB yapısal fonları programlarında ve yatırım fonlarında ortaklık ilkesinin uygulanması kapsamında en iyi uygulama örneklerinin toplanmasına ilişkin bir çalışma belgesi eşlik etmiştir.

1303/2013 sayılı AB Tüzüğü'ne göre Davranış Kuralları, subsidiarite ve orantılılık ilkeleri kapsamında aşağıdaki temel unsurları düzenlemelidir:

1. Kurumsal ve yasal yapılarına uygun olarak en fazla temsil kabiliyetine sahip paydaşların tespit edilmesinde izlenecek şeffaf usullere ilişkin üye devletlerin uygulayacağı temel ilkeler belirlenmelidir.
2. Ortaklık programlarının hazırlanmasından değerlendirme sürecine kadar fonların yönetimine ilişkin temel ilkeler ve iyi uygulamalar hakkında ortaklara bilgi sağlanması için araçlar belirlenmelidir.
3. Programların izleme komiteleri tarafından kararlaştırılacak olan üyelik kuralları ve izleme komitelerinin iç usullerinin oluşturulmasına ilişkin iyi uygulama örnekleri izah edilmelidir.
4. Ara raporların hazırlanması ile programların izlenmesi ve değerlendirilmesinde ilgili ortakların katılımına olanak sağlayacak strateji belirlenmelidir.
5. İlgili ortakların kurumsal kapasitelerini güçlendirmek için teknik yardım da dâhil olmak üzere her türlü eylem oluşturulmalıdır.
6. İyi uygulamaların yaygınlaştırılması konusunda Komisyonun rolü tanımlanmalıdır.
7. Üye devletlerin ortaklık uygulamasının katma değerini anlayabilmesini kolaylaştıracak ana ilkeler belirlenmeli ve iyi uygulama örnekleri izah edilmelidir.

Avrupa Davranış Kuralları hükümlerine uygun olarak üye devletler desteklenmiş olup fonların yönetiminde ortaklığın organizasyonunu kolaylaştıracak şekilde ortakların planlama ve harcamadaki rolü arttırılmıştır (Avrupa Komisyonu, 2014 a). Böylelikle bölgesel, yerel, kentsel ve diğer kamu yetkilileri, sendikalar, işverenler ile kadın erkek eşitliğini teşvik etmekten sorumlu kuruluşlar gibi paydaşlarla istişare, katılım ve diyalogu geliştirmeyi amaçlayan ortak düzenlemeler oluşturulmuştur.

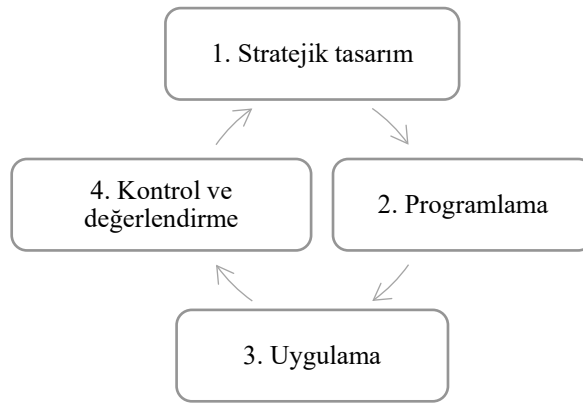
240/2014 sayılı Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kurallarının amacı, Avrupa uyum politikası ve ortaklık programları kapsamında oluşturulması gereken ortaklıklar hakkında üye devletlere yardımcı olmak ve düzenlemedeki zorlukları azaltmaktır. Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kuralları, 19 madde ve 7 sayfadan oluşmakta olup muhtemel ortakların yapısal ve yatırım fonlarının yönetim süreçlerine katılım çerçevesi çizilmektedir. Buna rağmen bu hukuki düzenlemeyle, çalışmanın konusunu oluşturan bölgesel ve yerel yönetimlere ayrıcalık tanınmadığı ve bu yönetimlere özel düzenlemeler öngörülmediği belirtilmelidir.

3. Avrupa Uyum Politika Döngüsünde Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Rolü

Uyum politikası, sistemin işlevselliğini sağlamak için etkin bir şekilde yürütülmesi gereken bir dizi prosedürle karakterize edilmektedir. Politika döngüsü, stratejik tasarım aşamasıyla başlar, programlama aşamasıyla devam eder, ardından uygulama aşaması gelir ve son olarak kontrol ve değerlendirme aşamasıyla sona erer (OECD, 2020).

Şekil 1. Politika döngüsü

Kaynak: OECD (2020)

AB hukuki düzenlemeleri, genel bir çerçeve çizmek suretiyle uyum politikasının yönetiminde bölgesel ve yerel yönetimlerin paydaşlığını mümkün olduğunca yeknesak şekilde oluşturmaya çalışmaktadır. Ancak Avrupa bünyesinde varlığı bir zenginlik olarak değerlendirilen ve korunması teşvik edilen farklılıklar (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2009), amaçlanan yeknesak uygulamaya sekte vurmaktadır. AB hukuki düzenlemelerinin amacı etkin, şeffaf ve katılımcı bir uyum politikası oluşturmak olsa da 27 üye devletten oluşan Birlik'te, teklüğün oluşmasının güç olduğu söylenebilir. Üye devletler; üniter, bölgesel ve federal devlet şekillerinde olduklarından Birlik bünyesinde ortak bir desantralizasyon modelinden bahsetmek imkansızdır. Zira ademi merkezîyetçilik süreci, devletlerin kültürüne, tarihine ve yapısına bağlı olarak farklılıklar arz etmektedir. Bu kapsamda teorik olarak yeknesak şekilde oluşturulmaya çalışılan ortaklık ilkesinin Avrupa uyum politikasının uygulama aşamalarında alanda; ülkeye, bölgeden bölgeye hatta aynı devlet sınırları içinde programdan programa farklılık gösterdiği belirtilmelidir.

3.1. Stratejik Tasarım Aşaması: Avrupa Komisyonu Başrolde

Ekonomik, sosyal ve bölgesel uyum politikası ile bu politika kapsamında faydalanılan mali araçların genel yönetimi, Avrupa Komisyonu tarafından gerçekleştirilmektedir.

Stratejik tasarım aşaması, uyum politikasının ilk aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşamada Komisyon, en temel aktör olup bölgesel ve yerel yönetimlerin hatta üye devletlerin yetki ve sorumluluğu neredeyse yoktur. Bu yönetsel birimler, özellikle lobi faaliyetleri sayesinde Komisyonun karar mekanizmasını etkileme gayretinde olmaktadır (Özlü, 2020: s.947-971). Komisyonun temel sorumluluğu, tahsis edilecek bütçeyi tavsiye etmek ve uyum politikası çerçeve hukuk kurallarını kabul etmektedir.

Komisyonun uyum politikası konusunda görevlendirdiği birim, DG REGIO olup başkanlığını bu dönem komiser Elisa Ferreira yapmaktadır (Europa, 2022b). Avrupa Birliği mali kaynaklarının tahsisini planlayan bu birim, Komisyonun idari ve ekonomik bağımsızlığa sahip müdürlüklerinden biridir (Stephenson, 2016, p.38).

Stratejik tasarım aşaması, her üye devlete tahsis edilecek fonların belirlenmesiyle sonuçlanmakta ve programlama aşamasına geçilmektedir.

3.2. Programlama Aşaması: Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin İstişare Düzeyinde Ortaklığı

Her bir üye devletin alacağı toplam ödenek kesinleştikten sonra bu ödeneğin nasıl kullanılacağını planlama görevi, ulusal hükümetler tarafından gerçekleştirilmektedir. Programlama ilkesine dayanan bu prosedür, makul bir sürede gerçekleşmekte ve genellikle operasyonel dönemin ilk yılında tamamlanmaktadır. Operasyonel programlar, baskı grupları ve sendikalar, dernekler, odalar gibi diğer sivil toplum temsilcileri yanında ulusal ve bölgesel paydaşlarla yapılan kapsamlı bir istişareden sonra tasarlanmalıdır. Zira 240/2014 sayılı Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kurallarının 5. maddesine göre üye devletler, ortakların istişare ihtiyacını dikkate almalıdır. Davranış Kurallarının 5§2. maddesinde ortakların soru sorabilecekleri, katkı sağlayabilecekleri, öneri ve teklifte bulunarak bilgilendirilecekleri mekanizmaların mevcut olması ve istişare sonuçlarının açıklanacağı kanalların oluşturulması gerektiği düzenlenmektedir. Ortaklık anlaşmalarının hazırlanmasında ulusal makamlar kilit rol oynamaya devam ederken yerel makamlar başta olmak üzere tüm ortaklar, kamu istişaresi yoluyla sürece dahil olmaktadır.

Operasyonel programlarda; ortaklık ilkesinin dikkate alındığı algısına rağmen uygulamada, karar alma sürecine hala yukarıdan aşağıya bir bakış açısının hâkim olduğu ifade edilmektedir (Avrupa Parlamentosu, 2014: s. 71). AB üyesi 24 devletten 150'den fazla bölgeyi bir araya getiren düşünce kuruluşu olan Avrupa Kıyı Bölgeleri

Konferansı (CPMR) tarafından gerçekleştirilen alan araştırmasında; bölge yönetimlerinin birçoğu mevcut uygulamayı eleştirmekte, sürecin optimal olmaktan uzak olduğunu vurgulamakta ve sadece dinamik bölgesel aktörler aracılığıyla katılımın sağlanabildiğini belirtmektedir (CPMR, 2015). CPMR'nin alan araştırmasına dayanan çalışmasına göre bölgeler, her ne kadar katılım düzeyini eleştirseler de operasyonel programların tasarımına dahil olduklarını beyan etmiştir (CPMR, 2015). Programlama sürecine katılım konusunda kamu kurumlarının katılım algısı; sivil toplum kuruluşları ile sosyal ve ekonomik katılımcılara kıyasla genellikle daha pozitifdir (Avrupa Komisyonu, 2016). Bölgeler Komitesinin çalışması da bu tespiti onaylamaktadır (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2021).

Operasyonel programların tamamı daha sonra nihai hedef olan ortaklık anlaşmasına varılması için Avrupa Komisyonu ile müzakere edilmektedir. 2021-2027 dönemi için ortaklık anlaşmalarının bir önceki döneme göre kısa ve öz olması öngörülmektedir (Europa, 2022c). Ortaklık anlaşması, çalışmanın kaleme alındığı dönemde, 19 üye devletle kurulmuştur (Europa, 2022c). Ortaklık anlaşmalarının hazırlanmasının tüm hızıyla devam ettiği bu dönemde, bütün programlar ve ortaklık anlaşmaları henüz onaylanmamış ve yayınlanmamış olsa da çeşitli kaynaklar; uyum politikası ve kırsal kalkınma için yerel ve bölgesel yönetimlerin olası katılımının önemli gelişmeler göstereceğini belirtmektedir (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2022).

Ortaklık anlaşmasının hazırlanması aşamasında ortaklar, sürece farklı aşamalarda dahil edilmektedir. Avrupa Komisyonu tarafından kaleme alınan alan araştırmasına dayalı anket çalışmasına göre ankete katılan ortakların %7'si, ortaklık anlaşmasının hazırlanması sürecinde hiçbir aşamada yer almadığını belirtmiştir. Ankete katılan ortakların %21'i tematik amaçların seçiminde, %17'si eşitsizliklerin ve ihtiyaçların analizinde, %15'i öncelikli şartların özeti belirlenmesinde, %12'si yatay ilkelerin tanımlanmasında, %11'i koordinasyonu sağlamak için düzenlemelerin geliştirilmesinde, %9'u Avrupa yatırım ve yapısal fonlarının tahsisinde, %6'sı entegre bir yaklaşımın sağlanmasına yönelik düzenlemelerin geliştirilmesinde, %2'si beklenen sonuçların tanımlanmasında yer aldığını belirtmiştir (Avrupa Komisyonu, 2016). CPMR tarafından yapılan anket çalışmasına katılım sağlayan bölgelerin %95'i, ortaklık anlaşmasının oluşmasında yer aldığını belirtirken sadece Tulcea ve Gotland bölgeleri, ortaklık anlaşmasında hiç görev almadığını açıklamıştır (CPMR, 2015).

Bölgeler Komitesi tarafından yapılan çalışmada, operasyonel programın hazırlanmasına katılım ile ortaklık anlaşmalarının hazırlanmasına katılım kıyaslanarak paydaşların ortaklık anlaşmalarında temsilinin daha dengeli olduğu tespiti yapılmıştır (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2021). Aynı şekilde Komisyon tarafından gerçekleştirilen anket çalışmasına göre paydaşların çoğu programlama sürecinde eşit muamele gördüğünü düşünmektedir; özellikle Danimarka, Portekiz, Polonya, İspanya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Malta'dan ankete katılanlar; eşit muamele gördüğüne dair çoğunlukla olumlu fikir beyan etmiştir. Ancak ankete katılanların yaklaşık %25'i, çok az eşit muamele gördüğünü veya hiç eşit muamele görmediğini belirtmiştir (Avrupa Komisyonu, 2016).

Ortaklık anlaşmalarının hazırlanmasında paydaşlarca kilit unsurların nasıl algılandığı üzerine yapılan alan araştırmasında 2014-2020 ve 2021-2027 dönemleri karşılaştırılarak şöyle tablolaştırılmıştır (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2022):

Tablo 1. Avrupa Bölgeler Komitesi

	2014-2020	2021-2027
Paydaşların temsilinde denge	%54	%42
Şeffaf seçim prosedürleri	%82	%85
Belgeleri değerlendirmek için yeterli zaman	%79	%85
Eşit muamele	%67	%76

Tablodaki verilere göre katılımcılar, 2021-2027 dönemi için bir önceki döneme kıyasla eşit muamele konusunda daha olumlu bir algı ortaya koymaktayken paydaşların temsilindeki denge konusunda daha olumsuz bir düşünce sergilemektedir. Görüşmeye katılanların, 2014-2020 ve 2021-2027 dönemleri için seçim prosedürlerinin şeffaflığı ve değerlendirme süreçleri konusunda oldukça olumlu düşündüğü söylenebilir.

3.3. Uygulama Aşaması: Bağlı Oldukları Devletin İzin Verdiği Ölçüde Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Ortaklığı

Uygulama aşaması, ortaklık anlaşmalarına uygun olarak planlanan projelerin hayata geçirildiği dönem olmaktadır. 1303/2013 sayılı AB Tüzüğü'nün 123.-127. maddelerine göre fonların yönetiminden sorumlu makamlar belirlenmektedir. Bunlar; yönetim makamı, onay makamı ve denetim makamı olarak isimlendirilmekte olup Birlik fonlarının kullanılması sürecinde farklı görev ve sorumluluklar yüklenmektedir.

1303/2013 sayılı AB Tüzüğü'nün 123. maddesine göre üye devlet, her operasyonel program için ulusal, bölgesel veya yerel bir kamu makamını veya organını ya da özel hukuk tüzel kişilerini yönetim makamı olarak tayin edebilmektedir. Ayrıca üye devlet, ulusal, bölgesel veya yerel bir kamu kurum veya kuruluşunu onay makamı olarak tayin etmektedir. Bununla birlikte üye devlet, bir operasyonel program için aynı zamanda onay makamı olarak da hareket etmek üzere bir kamu kurum veya kuruluşunu yönetim makamı olarak belirleyebilir. Yönetim makamının görevleri, 2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 71. maddesinde izah edilmektedir. Fonların ve programların genel yönetimi, yönetim makamı tarafından yapılmaktadır. Yönetim makamı, belirlenen hedeflere ulaşacak yatırımların seçilmesi için kamu ihale sürecinin başlatılmasından ihalenin sonuçlanmasına kadar her aşamada görev almaktadır. Ayrıca yönetim makamı, bölge ile diğer ilgili taraflar arasında veya üye devlet ile Avrupa Komisyonu arasında gerektiğinde arabuluculuk rolünü üstlenmektedir.

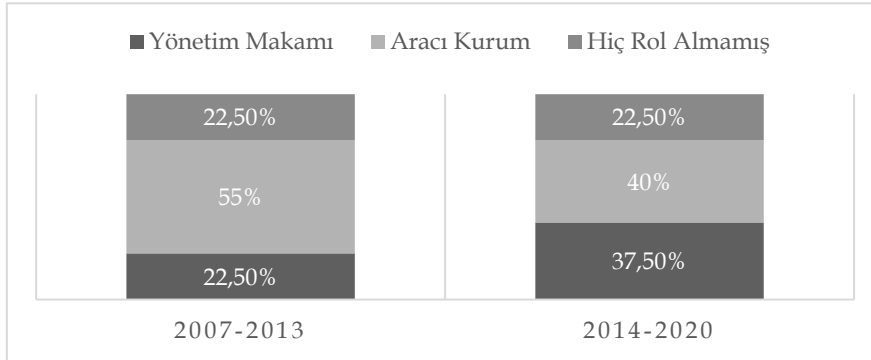
Her üye devlet, her bir operasyonel program için yönetim ve onay makamlarından işlevsel olarak bağımsız bir ulusal, bölgesel veya yerel kamu kurum veya kuruluşunu denetim makamı olarak tayin edebilmektedir. Ayrıca her üye devlet, yönetim veya onay makamlarının sorumluluğu altında bu makamın belirli görevlerini yerine getirmek üzere bir veya daha fazla aracı kurum tayin edebilmektedir. Yönetim veya denetim makamı ile aracı kurumlar arasındaki düzenlemeler, yazılı olarak kayıt altına alınmalıdır. Bununla birlikte ne 1303/2013 sayılı Tüzük'te ne de 2021/1060 sayılı Tüzük'te, aracı kurum hakkında detaylı bir düzenleme bulunmaktadır.

Yönetim, onay ve denetim makamları belirlenirken yönetimin sürekliliğini sağlamak için bakanlıklar veya diğer yerel makamlar bünyesinde yeni müdürlükler kurulması tercih edilmektedir (Stephenson, 2016, p.49). Aynı zamanda bu uygulama, özümseme sürecinin izlenmesini güvence altına alarak idari denetime olanak tanımaktadır. Ancak bu durum, uyum politikası alanında uzmanlaşmış bilgi ve deneyime sahip kurumların oluşturulmasını engellemektedir; bu hizmetler teknokratlar tarafından değil de siyasi baskıya açık memurlar tarafından yürütüldüğünde bu durum daha da kötüleşmektedir (OECD, 2020).

2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 8. maddesine ve Ortaklık Üzerine Avrupa Davranış Kurallarına uygun olarak üye devlet, Anayasal temelde kurumsal ve yasal sınırlar çerçevesinde ortaklarını ve onların yüklenecikleri görev ve yetkileri belirlemektedir. Bu bağlamda fonların kullanılmasında bölgesel ve yerel yönetimlerin hangi alanda görev alacağı ve ne derece katılım sağlayacağı, üye devletin tekelinde belirlenmektedir. Bir üye devletten diğerine projeden projeye değişiklik arz etmekle birlikte bölgesel ve yerel yönetimler; yönetim makamı, aracı makam, izleme komitesi üyesi olarak bölgesel programlara dahil olmaktadır (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2022).

16 AB üyesi devletten 40 bölge yönetimiyle yapılan anket çalışmasına göre, 2014-2020 dönemi boyunca ankete katılan bölge yönetimlerinin %37,5'i yönetim makamı ve %40'ı aracı makam olmak üzere %77,5'i, uyum politikası programlarında resmi rollerinin olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %22,5'i, hiç rol almadıklarını bildirmiştir (CPMR, 2015). Aynı çalışmada 2007-2013 dönemi için yapılan anket sonuçları da yer almakta olup kayda değer bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların 2014-2020 ve 2007-2013 ERDF ve ESF programlarındaki rolleri (CPMR, 2015)

Tablodan görüleceği üzere, uyum politikasında görev alan bölgesel yönetimler, yüksek oranda aracı makam olarak görev yapmaktadır. CPMR'nin ortaya koyduğu anket çalışmasında, aracı makamların geniş yetki ve sorumluluğa sahip olduğu varsayımının yapılmaması gerektiği belirtilmektedir (CPMR, 2015). Aracı kurumların işlevleri, yönetim makamıyla yapılan anlaşmalarda belirlendiğinden programdan programa büyük ölçüde farklılık göstermektedir.

Bölgeler Komitesinin 2021 tarihli çalışmasına göre bölgesel ve yerel yönetimlerin 2021-2027 programlarına katılımı teşvik edilmekte olsa da 27 üye devletten oluşan Birlik'te, 14 üye devlette sadece ulusal düzeyde programlama yapılmaktadır. Bu ülkeler üç grupta tanımlanabilir. Önemli miktarda fon alan Macaristan, Bulgaristan, Çekya, Slovakya, Hırvatistan ve Litvanya, birden fazla tematik ulusal programa sahiptir. Avusturya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Danimarka, Malta ve Lüksemburg, nispeten en düşük fon alan devletlerdir.

Operasyonel programların yaklaşık %70'inin devlet-altı bölgelere odaklanması beklenmekte olup AB üye devletlerinin 13'ünde, bölgesel düzeyde programlama bulunmaktadır (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2021). Bölgesel programlama yapılsa dahi bölgesel ve yerel yönetimlerin, yönetim makamı veya aracı kurum olarak görev yapacaklarının bir garantisi yoktur. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere Castilla y Leon, North East England ve Southern Finland, bölgesel programlar olmalarına rağmen yönetim, onay ve denetim makamları; yerel ve bölgesel yönetimlerden seçilmemiş, ulusal düzeyde belirlenmiştir.

Avrupa Parlamentosunun alan araştırması sonunda elde ettiği veriler şöyle tablolaştırılmaktadır:

Tablo 3. Avrupa Parlamentosu

Operasyonel Program/ Alan	Operasyonel Program Türü	Yönetim Makamı	Onay Makamı	Denetim Makamı
Austria-Czech Republic	Sınır-ötesi İş Birliği	Bölgesel	Ulusal	Ulusal
Alpine Space	Sınır-ötesi İş Birliği	Bölgesel	Bölgesel	Ulusal
Castilla y Leon	Bölgesel	Ulusal	Ulusal	Ulusal
Languedoc-Roussillon	Bölgesel	Bölgesel	Bölgesel	Ulusal
North East England	Bölgesel	Ulusal	Ulusal	Ulusal
SRDP (Slovenia)	Ulusal	Ulusal	Ulusal	Ulusal
North Rhine-Westphalia	Bölgesel	Bölgesel	Bölgesel	Bölgesel
Silesia	Bölgesel	Bölgesel	Bölgesel	Bölgesel
Southern Finland	Bölgesel	Ulusal	Ulusal	Ulusal

CPMR'nin 2015 tarihli anket çalışması da benzer sonuçları ortaya koymaktadır. Çalışmaya göre bir üye devletin bölgeselleşme derecesi ile bölgelerin uyum politikası programlarına katılım derecesi arasında tam bir korelasyon bulunmamaktadır (CPMR, 2015). Örneğin İspanyol bölgeleri, yetki alanlarına giren konularda yasama yetkisine sahip olsalar da fon programlarının yönetimi için yönetim makamı olarak görev alamamaktadır. Buna karşılık Polonya'dan Podlaskie, üniter bir devletin bölgesel yönetimi olarak yönetim makamı olabilmektedir (CPMR, 2015). Başka bir ifadeyle her üye devlet, programlarda görev almak üzere yönetim, onay ve denetim makamlarını Anayasal ve kurumsal yapı çerçevesinde siyaseten belirlemektedir.

3.4. Kontrol ve Değerlendirme Aşamaları: Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Sınırlı Ortaklığı

Uyum politikasının uygulanmasının kontrolü, 2021-2027 dönemi için gözden geçirilmiş olup Komisyon ve üye devlet arasında koordinasyonun sağlanması gerekliliği vurgulanarak tek denetim ilkesi öngörülmüştür (Europa, 2022c). Böylece uygulamanın planlanan şekilde gerçekleştiğinin kontrol edilmesinde duplikasyondan kaçınmak amaçlanmaktadır.

Kontrol ve değerlendirme aşamalarında, bölgesel ve yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları sınırlı seviyede olup AB hukuki düzenlemelerinde bu durum gözlenmektedir. 1303/13 sayılı AB Tüzüğü'nün 123. maddesine uygun olarak denetim; yönetim ve onay makamlarından kurumsal ve işlevsel olarak bağımsız olan denetim makamı tarafından gerçekleştirilmektedir. Denetim makamı, projelerin izlenmesi ile diğer yönetim makamlarının düzgün işleyişinin sağlanmasından sorumludur.

2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 77. maddesine göre denetim makamı, yönetim ve kontrol sistemlerinin düzgün işleyişi ile denetimin yasallığı ve düzeni konusunda tam bir bağımsızlık içinde faaliyet göstererek sistemlerin, işlemlerin ve hesapların denetiminin gerçekleşmesinden sorumludur. Denetim faaliyetleri, uluslararası kabul görmüş denetim standartlarına uygun olarak yürütülmektedir. Denetim otoritesi Komisyona, yıllık denetim çalışması ile yıllık kontrol raporunu sunmaktadır. Komisyon ve denetim makamları; denetim stratejisini, yıllık kontrol raporunu ve denetim çalışmasını tartışmak, denetim planlarını ve metodolojilerini koordine etmek ve denetimle ilgili konularda görüş alışverişinde bulunmak üzere düzenli olarak ve aksi kararlaştırılmadıkça yılda en az bir kez toplanmaktadır.

Programların izlenmesi için ana kontrol mekanizması, izleme komiteleri olup bu komitenin oluşumunda ortaklık ilkesi hâkim olmaktadır. 2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 38. maddesine göre, her üye devlet, programın onaylanma kararının ilgili üye devlete tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, yönetim makamına

danıştıktan sonra, programın uygulanmasını izlemekten sorumlu bir izleme komitesi oluşturmalıdır. Her komite, çıkar çatışmalarının önlenmesi ve şeffaflık ilkesinin uygulanmasına ilişkin hükümler de dahil olmak üzere kendi içtüzüğünü kabul etmektedir. İzleme komitesi, yılda en az bir kez toplanarak programın hedeflerine doğru ilerlemesini etkileyen tüm konuları gözden geçirmektedir. Bunu yaparken, performans gösterge değerleri yanı sıra performans çerçevesinde tanımlanan ara değerler de dahil olmak üzere mali verileri ve programa özgü her türlü göstergeyi incelemektedir. İzleme komitesine hukuken birçok görev ve yetki verilmiş olmasına rağmen komitenin fon yönetiminde alınan kararlar üzerinde sınırlı etkisinin olduğu belirtilmelidir (Avrupa Parlamentosu, 2015).

2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 39. maddesine göre üye devletler, izleme komitelerinin yapısına karar vermektedir. Ortaklık ilkesine binaen paydaşların tamamı, aracı makamlar da dahil olmak üzere dengeli bir şekilde izleme komitesinde temsil edilmelidir. İzleme komitelerinin yapısının belirlenmesinde üye devletlerin takdir yetkilerini kullandıkları görülmektedir (Avrupa Parlamentosu, 2015). İzleme komitesinin ortaklık temelinde oluşturulması ortaklar arasında; bilgi akışının geliştirilmesine katkıda bulunduğu gibi stratejik diyalogun desteklenerek programın sahiplenilmesine sebep olduğundan Avrupa Parlamentosu çalışmasına göre komite üyeleri, ortaklık temelinde dengeli şekilde belirlenmelidir (Avrupa Parlamentosu, 2015).

Politika döngüsünün son basamağı, değerlendirme aşamasıdır. Yapısal fonlar somut sonuçlar üretmedeki yetersizlikleri nedeniyle sıklıkla eleştirildiğinden bu aşama, uyum politikasının Avrupa ekonomisine katkısının tespiti açısından değerlendirilmesi gereken en kritik aşamadır (Wostner, 2008, p.59).

1303/2013 sayılı AB Tüzüğü'ne göre değerlendirme, ön ve son değerlendirme olarak iki kademeli yapılmaktadır. Tüzük'ün 55. maddesine göre üye devletler, her bir program tasarımının kalitesini iyileştirmek amacıyla ön değerlendirmeler yapmaktadır. Ön değerlendirmeler, programların hazırlanmasından sorumlu mercinin sorumluluğunda yapılmaktadır. Ön değerlendirme raporları, programla aynı anda Komisyona sunulmaktadır. Avrupa Komisyonu DG REGIO tarafından yapılan değerlendirmenin amacı, finanse edilen operasyonel programların başarılarını ölçebilmektir. Değerlendirme aşamasında, Avrupa fonları tarafından ortak finanse edilen yatırımların etkinliği, verimliliği ve etkisi, diğer politikalarla uyumu, alaka düzeyi ve AB katma değeri irdelenmektedir. Böylece farklı sosyo-ekonomik koşullar altında yatırımların başarısına veya başarısızlığına katkıda bulunan faktörler tespit edilerek iyi uygulamalar belirlenmekte bunların büyümeye, sürdürülebilir kalkınmaya ve istihdam yaratmaya katkıları değerlendirilmektedir.

2021-2027 döneminde değerlendirme süreci için önemli iyileştirmeler yapılmıştır. Bu kapsamda üye devletler ve Komisyon arasında net görev dağılımının yapılması öngörülmüş olup 1303/2013 sayılı AB Tüzüğü'nün 55. maddesinde düzenlenen üye devletlerin ön-değerlendirme yapma zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır (Europa, 2022c). Bunun yerine 2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 44. maddesine uygun olarak üye devlet veya yönetim makamı, program tasarımı ve uygulamasının kalitesini artırmak amacıyla; programları etkililik, verimlilik, uygunluk, tutarlılık ve Birlik katma değeri kriterlerinden en az birini baz alarak kapsamlı bir değerlendirme yapmaktadır. Ayrıca değerlendirmeler programın kapsayıcılık, ayrımcılık yapmama ve görünürlük gibi boyutlarını da kapsayabilmektedir. Üye devlet veya yönetim makamı; değerlendirme raporunu, programı onaylayan karardan sonra en geç bir yıl içinde izleme komitesine göndermelidir.

2021/1060 sayılı AB Tüzüğü'nün 44§2. maddesine göre üye devletlerin, 2029 Haziran ayı sonuna kadar her bir programın etkisini araştırmak üzere bir değerlendirme raporu hazırlamaları gerekmektedir. Ayrıca AB Tüzüğü'nün 45§1. ve 45§2. maddeleri uyarınca Komisyon, 2024 yılı sonuna kadar orta vadeli bir değerlendirme ve 2031 yılı sonuna kadar geriye dönük bir değerlendirme yaparak 2021-2027 dönemini sonlandırmalıdır.

Sonuç

Avrupa uyum politikası, AB bünyesinde ekonomik, sosyal ve bölgesel uyumun güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Politika kapsamında bölgeler arasındaki dengesizliklerin düzeltilmesi amaçlanmakta, dönemsel hedef ve öncelikler oluşturulmaktadır. Birliğin siyasi öncelikleri; 2021-2027 dönemi için başta çevresel ve dijital konular olmak üzere Avrupa vatandaşlarına daha yakın, rekabeti ve kapsayıcılığı teşvik eden amaçlar çerçevesinde belirlenmiştir.

Avrupa uyum politikası, ortaklık ilkesi temelinde oluşturulduğundan politikanın yönetiminde Avrupa çok düzlemli yönetim modeli uygulanmaktadır. Bu model, katılımı ve demokratik bir yönetim anlayışını teşvik etse de modelin projelerin yönetiminde karmaşıklığa yol açtığı belirtilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2004). Hatta 2020'den sonra uyum politikasının en büyük probleminin, yönetim modelinin uygulanmasından kaynaklanacağı tespitleri yapılmaktadır (Jašurek, 2021, p.73). Nitekim uyum politikası programlarının yönetimi, özellikle özerklik sorunu yaşayan ve kamu yatırımlarını kullanma konusunda daha az deneyime sahip bölgeler için birtakım sorunlara yol açmaktadır. Bununla birlikte bölgesel araçlar ve işlevsel alanlar içinde bölgesel kalkınma stratejilerinin uygulanmasına katkı sağlanarak iş birliği yoluyla bölgesel ve yerel idarelerin idari kapasitelerinin güçlendirildiği de görülmektedir.

Avrupa uyum politikasının temel bileşeni olan ortaklık ilkesine binaen birçok aktör, üye devletler, bölgesel ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel hukuk tüzel kişileri, politikanın yönetiminde yer almaktadır. Bölgesel ve yerel yönetimlerin uyum politikasının uygulanmasında aldığı rol ve üstlendiği sorumluluk AB hukukunda düzenlenirken sivil toplum kuruluşlarından ya da herhangi bir özel hukuk tüzel kişisinden farklı hukuki düzenleme öngörülmemektedir. Başka bir ifadeyle bölgesel ve yerel yönetimler, Avrupa uyum politikasının yönetiminde ayrıcalıklı bir ortak olarak tanımlanmamaktadır. Avrupa uyum politikasında bölgesel ve yerel yönetimlerin üstlendiği rol, üye devletler tarafından anayasal kurumsal çerçevede belirlenmektedir. Bu sebeple bu yönetsel birimlerin uyum politikasında, üstlendiği rol ve yüklendiği sorumluluk üye devletten devlete, programdan programa farklılık arz etmektedir. Bu durum AB kurum ve organlarının çalışmaları ile CPMR'nin çalışmasında ortaya konulmuş olup bölgesel ve yerel yönetimlerin Avrupa uyum politikasında üstlendiği rol ve yüklendiği sorumluluğun birçok sebebe binaen artırılması gereği belirtilerek birtakım çözüm önerileri getirilmektedir.

Avrupa Bölgeler Komitesine göre AB hukuki düzenlemelerinde değişiklik yapılarak şeffaflık, katılım ve bilgilendirme ilkelerine uygun kurallar oluşturulmalıdır; bölgesel temelli politika örnekleri daha görünür kılarak iyi uygulama örneklerinin paylaşılacağı bir platform oluşturulmalıdır; ortaklık katılımına ilişkin iletişim, katılımcılara uygun olarak farklılaştırarak temsilci kuruluşların katkılarında daha fazla ağırlık verilmelidir; fikir alışverişinde bulunulacak alanlar oluşturulmalıdır (Avrupa Bölgeler Komitesi, 2021).

CMPR'nin çalışmasında bölgesel ve yerel yönetimlerin uyum politikasına katılımını artırmak üzere aşağıdaki öneriler tartışmaya açılmıştır:

- Bölgesel ve yerel yönetimler, tüm bölgesel programlar için yönetim makamı olarak belirlenmelidir;
- Gayri resmi katılımın kalitesinin artırılması için çalışma grupları genişletilerek farklı komitelerin ve grupların yapıları, rolleri ve sorumlulukları netleştirilmeli; şeffaflık ve bilgi alışverişinin kalitesi artırılmalı, yönetim makamı görevini üstlenmeyen bölgesel ve yerel yönetimler ile yönetim makamı arasında bağımsız tahkim komiteleri kurulmalıdır;
- Bölgesel ve yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları sadece programlama ile sınırlandırılmamalı, operasyonel programların uygulanması ve yönetimine katılım teşvik edilmelidir;
- Fonlar tahsis edilirken bölgesel ve yerel yönetimlere, daha merkezi bir rol verilmelidir. Bu bağlamda bölgesel kalkınma fonu, bölgesel ve yerel yönetimlere tahsis edilmelidir;
- Ortaklık anlaşmaları ve operasyonel programlara ilişkin müzakereler yapılırken üye devlet, Komisyon ve operasyonel programların hazırlanmasından sorumlu olanlar arasında güçlü bir diyalog kurulmalıdır.

Avrupa'nın geleceğinin şekillendirilmesinde bölgelerin rolünün güçlendirilmesi için Avrupa Parlamentosu da birtakım tavsiyelerde bulunmaktadır. Parlamento'ya göre ortaklara, operasyonel programlar hazırlamaları için teknik destek sağlanmalı, planlama sürecine makul bir süre önce başlanmalı, ortaklığın işleyişinde şeffaflık etkinleştirilmeli, proje düzeyinde ortaklık teşvik edilmelidir (Avrupa Parlamentosu, 2014).

Avrupa Komisyonu da uyum politikasında bölgesel ve yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarını artırmak için önerilerde bulunmaktadır. Komisyona göre daha az gelişmiş bölgeler için yeni ekonomik fırsatlar yaratılmalı; tüm bölgelerde yenilenme yaygınlaştırılmalı, sınır-ötesi ve uluslararası iş birlikleri güçlendirilmeli, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki bağlantı güçlendirilmelidir (Avrupa Komisyonu, 2021).

Avrupa uyum politikasının yönetiminde bölgesel ve yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarının geliştirilmesi ve yeknesak hale getirilmesi; yönetimde katılım, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve saydamlık gibi temel ilkelerin hâkim olmasına sebep olacağından yerelleşme ve bölgeselleşme gelişme gösterecektir (Atmaca ve Sağır, 2017, s.85). Bu kapsamda ülkelerin anayasal ve kurumsal yapıları göz önüne alınarak AB hukuki düzenlemelerinde değişikliklerin yapılması gerekmekte olduğu belirtilmekteyse de farklılıkların zenginlik olarak görüldüğü AB'de bunu gerçekleştirmek çok kolay gözükmemektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:	Yazar, araştırmayı tek başına hazırladığını beyan etmiştir.
Destek ve Teşekkür Beyanı:	Yazar, teşekkür beyanında bulunmamıştır.
Çatışma Beyanı:	Yazar, kendisi ve üçüncü taraflar açısından herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmiştir.
 Etik Kurul Raporu Gerekliliği Beyanı:	Yazar, çalışma için Etik Kurul Raporu gerekliği bulunmadığını beyan etmişlerdir.
Sorumlu Editörler:	Prof. Hüseyin Özgür, Anadolu Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Şahin Eray Kırdım, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Arş. Gör. Atahan Demirkol, Afyon Kocatepe Üniversitesi

---

Kaynakça/References

- Antonescu, D. (2020). *New cohesion and regional policy in 2021-2027 period*, MPRA Paper No. 98122, Erişim Adresi: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/98122/>. (Erişim Tarihi: 21.08.2022).
- Atmaca, Y. ve Sağır, H. (2017). Avrupa Birliği Bölgesel Politikası ve Türkiye: Kalkınma Ajansları Bağlamında Bir Analiz, *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2), 67-88.
- Avrupa Bölgeler Komitesi (2009). *White Paper on multilevel governance*, CONST-IV-020, <http://web.cor.europa.eu/epp/Ourviews/Documents/White%20Paper%20on%20MLG.pdf>. (Erişim Tarihi: 21.08.2022).
- Avrupa Bölgeler Komitesi (2021). *Application of the principles of partnership and multi-level governance in Cohesion Policy programming 2021-2027*, Authors: Frank Holstein, Kai Böhme, Arndt Münch, Bernd Schuh, Dea Hrelja, Anda Iacob, Clarissa Amichetti ve Julian Thorsteinson (gözden geçiren) https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Partnership_2021.pdf, Erişim Tarihi: 27.08.2022.
- Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komite (2010). *Exploratory Notification, Ways of encouraging efficient partnerships in the management of cohesion policy programmes, based on good practices from the 2007-2013 cycle*, CESE 967/2010.
- Avrupa Komisyonu (2004). *A new partnership for cohesion convergence competitiveness cooperation Third report on economic and social cohesion*, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion3/cohesion3_en.htm, (Erişim Tarihi: 20.08.2022).
- Avrupa Komisyonu (2012). *Staff Working Document: The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership*, Brussels, 24.4.2012, SWD(2012) 106 final http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/swd_2012_106_en.pdf. (Erişim Tarihi: 21.08.2022).
- Avrupa Komisyonu (2014). *EC Press Releases, Structural and investment funds: Commission boosts partners' role in planning and spending*, Brussels, January 7, 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-5_en.htm. (Erişim Tarihi: 27.08.2022).
- Avrupa Komisyonu (2016). *DG REGIO Implementation of the partnership principle and multi-level governance in 2014-2020 ESI Funds*. European Commission, Brussels.
- Avrupa Komisyonu (2021). *La cohésion en Europe à l'horizon 2050 : Huitième rapport sur la cohésion économique, sociale et territoriale*, https://ec.europa.eu/regional_policy/fr/information/publications/communications/2022/cohesion-in-europe-towards-2050-8th-cohesion-report. (Erişim Tarihi: 27.08.2022).
- Avrupa Parlamentosu (2011). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund covered by the Common Strategic Framework and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation, (EC) No 1083/2006, {SEC(2011) 1141 final}, {SEC(2011) 1142 final}*, Erişim Adresi: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2013-0274&language=EN>. (Erişim Tarihi: 21.08.2022).
- Avrupa Parlamentosu (2014). *An Assessment of Multilevel Governance in Cohesion Policy 2007-2013*, Yazarlar: Alice Radzyner, Herta Tödtling-Schönhofer, Alexandra Frangenheim, Carlos Mendez, John Bachtler, David Charles, Kaisa Granqvist, Erişim Adresi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/514004/IPOL-REGI_ET\(2014\)514004_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/514004/IPOL-REGI_ET(2014)514004_EN.pdf). (Erişim Tarihi: 21.08.2022).
- Bachtler, J. and Michie, R. (1993). Strengthening Economic and Social Cohesion? The Revision of the Structural Funds, *Regional Studies*, 27(8), 719-25.
- Borz, G., Brandenburg, H., and Mendez, C. (2018). *The impact of EU cohesion policy on European identity: results from the COHESIFY citizen survey*. COHESIFY research paper 14, http://www.cohesify.eu/wp-content/uploads/2018/05/Cohesify-survey-report_final1.pdf. (Erişim tarihi: 08.08.2022).

- Brunazzo, M. (2016). Chapter 1: The history and evolution of Cohesion policy, In *Handbook on Cohesion Policy in the EU*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. Retrieved Aug 20, 2022, <https://www.elgaronline.com/view/edcoll/9781784715663/9781784715663.00014.xml>. (Erişim Tarihi: 28.08.2022).
- CRPM (2015). *Politique de cohésion de l'UE et le partenariat avec les régions : une réelle avancée ou un travail inachevé?*, Erişim Adresi: <https://cpmr.org/wpdm-package/eu-cohesion-policy-partnership-and-the-regions-a-step-forward-or-unfinished-business-cpmr-study/?wpdmdl=5489&refresh=630a3089b722c1661612169&ind=1460729681746>. (Erişim Tarihi: 21.8.2022).
- Delmuth, L. M. (2011). The cash divide: the allocation of European Union regional grants, *Journal of European Public Policy*, 18, 1016-1033.
- Efe, H., Kemahlı F. ve Demirci E. (2018). Avrupa Birliği'nde Bölgeler Arası Gelişmişlik Farklarının Azaltılması Sorunu ve Birliğin Bölgesel Politikası, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 38, 85-12.
- Eryılmaz, B. ve Tuncer, A. (2013). Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8 (1), 165-189.
- Europa (2022a). *Paris Zirvesi Deklarasyonu*, Erişim adresi: <http://ec.europa.eu/dorie/fileDownload.do?sessionId=c9npT1Bbry2fwhByyRlZqBKCDxBDHBK92SJFPTvWHmQxvhl1yjlvl-79809760?docId=341585&cardId=341585>. (Erişim Tarihi: 20.08.2022).
- Europa (2022b). *Regional and Urban Policy*, Erişim adresi: https://ec.europa.eu/info/departments/regional-and-urban-policy_en. (Erişim Tarihi: 22.08.2022).
- Europa (2022c). *Cohesion policy*, Erişim adresi: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/. (Erişim Tarihi: 27.08.2022).
- Hooghe, L. (1996). *Cohesion Policy and European Integration: Building Multilevel Governance*, Oxford University Press, Oxford.
- Jašurek, I. (2021). "Evolution of Cohesion Policy. Mission and Governance", *Journal of Public Policy and Public Administration*, 12, 73-89.
- Manzella, G. P. and Mendez, C. (2009). *The turning points of EU cohesion policy*, Working Paper Report, Barca Report.
- Marks, G. (1993). "Structural Policy and Multilevel Governance in the EC", In A.W. Cafruny and G.G. Rosenthal (Eds.), *The State of the European Community*, Boulder, Colorado: Lynne Rienner,
- Marks, G., Hooghe L. and Blank K. (1996). "European Integration from the 1980s: State-Centric V. Multilevel Governance", *Journal of Common Market Studies*, 34(3), 343-378.
- OECD (2020). *Strengthening Governance of EU Funds under Cohesion Policy: Administrative Capacity Building Roadmaps*. OECD Multi-level Governance Studies. Paris, OECD Publishing.
- Özlu, R. M. (2020). Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Avrupa Birliği Karar Mekanizmasına Gayri Resmi Yollardan Katılımı, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 75(3), 947-971.
- Piattoni, S. (2016). Cohesion Policy, Multilevel Governance and Democracy, In S. Piattoni and L. Polverari (Eds.), *Handbook on cohesion policy*, (63-75). Edward Elgar Publishing.
- Priollaud, F.-X. (2007). Les collectivités territoriales françaises dans l'Union européenne, *Les collectivités locales et l'Europe, Regards sur l'actualité*, 331, 5-15.
- Stephenson, P. (2016). The Institutions and procedures of Cohesion Policy, In S. Piattoni and L. Polverari (Eds.), *Handbook on Cohesion Policy*, (36-49). Edward Elgar Publishing.
- Zimakov, A. V., and Popov, E.V. (2021). EU Cohesion Policy 2021-2027: New Tools to Foster European Integration? in S. I. Ashmarina, J. Horák, J. Vrbka, P. Šuleř, (Eds), *Economic Systems in the New Era: Stable Systems in an Unstable World*, IES 2020. Lecture Notes in Networks and Systems, Vol 160, 148-156.

- Wostner, P. (2008). *The Micro-efficiency of EU Cohesion Policy*, University of Strathclyde. European Policies Research Centre, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1083477. (Erişim Tarihi: 27.08.2022).
- 2081/93 sayılı Tüzük, Council Regulation (of 20 July 1993 amending Regulation (EEC) No 2052/88 on the tasks of the Structural Funds and their effectiveness and on coordination of their activities between themselves and with the operations of the European Investment Bank and the other existing financial instruments, OJ L 193, 31.7.1993, 5-19.
- 1260/1999 sayılı Tüzük, Council Regulation of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds, OJ L 161, 26.06.1999, 1-42.
- 1083/2006 sayılı Tüzük, Council Regulation (EC) of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No 1260/1999, OJ L 210, 31.7.2006, 25-78.
- 1303/2013 sayılı Tüzük, the European Parliament and the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006, OJ L 347/320, 20.12.2013, 320-469.
- 240/2014 sayılı Tüzük, Commission Delegated Regulation of 7 January 2014 on the European code of conduct on partnership in the framework of the European Structural and Investment Funds, OJ L 74, 14.3.2014, 1-7.
- 2021/1060 sayılı Tüzük, the European Parliament and the Council of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and the European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund and financial rules for those and for the Asylum, Migration and Integration Fund, the Internal Security Fund and the Instrument for Financial Support for Border Management and Visa Policy, OJ L 231, 30.6.2021, 159-706.